

Mr. C.J.H. Jansen

1 Feest

De Nederlandse rechtshistorici mogen niet mop-pen over het afgelopen half jaar. Tweemaal knalden de champagnekurken ter gelegenheid van een oratie van een nieuwe hoogleraar in het Romeinse recht. In Rotterdam aanvaardde mr. L.C. Winkel zijn ambt met een rede over *Themis en Clio, bondgenoten of vijanden?*, twee maanden later — op 4 maart 1994 — was het de beurt aan mr. W.J. Zwolve die plechtig plaatsnam op de Leidse leerstoel via het uitspreken van een rede met als titel *Het Proteïsch paradigma*. Winkels oratie is nog niet in druk verschenen (daarover later meer), die van Zwolve wel.

Was de oud-Romeinse god Janus Quadrifrons (hij die verleden, heden en toekomst overzag) de metgezel van Zwolve in zijn Groninger oratie van 14 juni 1988, als gids in Leiden heeft hij gekozen voor Proteus, de Griekse zeegod die voor de kust van Egypte robben hoedde voor Poseidon. Proteus wist alles (verleden, heden en toekomst: in zoverre is hij dus de gelijkgestemde verre achterneef van Janus) en Zwolve stelt zich de alwetendheid van Proteus tot voorbeeld. Aan de hand van een uiteenzetting over de cessie van vorderingen maakt hij dit duidelijk. Voor een goed begrip van een civielrechtelijk leerstuk in hedendaagse wetgevingen is de studie van het *jus commune*, het door de eeuwen heen ontwikkelde Romeinse recht, onontbeerlijk (zo zijn de uitwerkingen van de cessie in het Nederlandse Oud-BW en BW, de Franse Code Civile en het Duitse BGB allemaal variaties op Codex-tekst 8.41.3). Tegelijkertijd is de bestudering van het *jus commune* slechts zinvol, wanneer een verband wordt gelegd met het huidige recht. Ook in het onderwijs dient de rechtshistoricus zich te onthouden van het aanduiden van 'postzegels' in een ver verleden. De student moet aan de hand van de romeinsrechtelijke kern de gehele film van

---

het recht (verleden, heden en toekomst) getoond worden, niet alleen een flash-back, een moment-opname of pure science-fiction. Een dergelijke opdracht is voor een begenadigd docent als Zwolve ongetwijfeld een eitje.

2 Nog meer feest

In maart 1994 verscheen van de hand van T.J. Veen (UvA) het eerste deel (*De Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk*) in een fonkelnieuwe Ars Aequi Cahiers-reeks: *Rechtsvergelijking en rechtsgeschiedenis*. Opnieuw een gedenkwaardig moment: een eigen Ars Aequi-reeks! Het boek van Veen volgt nauwgezet de interpretatie van twee grondwetsartikelen vanaf 1814 tot nu. Het gaat om de huidige artikelen 50 (de S.-G. vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk) en 67 lid 3 (de leden (van de S.-G.) stemmen zonder last). Zij hebben gedurende een lange tijd de functie gehad volksvertegenwoordigers te manen tot de behartiging van het algemeen belang en niet een regionaal of lokaal. Tegenwoordig resteert in onze partijdemocratie slechts de functie van waarborg dat een kamerlid niet vanwege bijvoorbeeld een de partij onwelgevallige stem in de Tweede Kamer door de partijtop heengezonden kan worden. Veen vindt deze restfunctie van zo'n gering belang, dat de artikelen zonder meer uit de GW geschrapt kunnen worden. Hij verwijst en passant wat geleerde nonsens van hoog en minder geleerde juristen naar de prullenmand (zoals de mythe dat de Republiek der Verenigde Nederlanden een privaatrechtelijk karakter had), hij verbindt met vaart en passie verleden, heden en toekomst. Even kopen dit boek!

3 Heel groot feest

Schrijver dezes heeft bepaald geen last van een overdreven gevoel van eilandsliefde, laat staan dat hij lijdt aan nesomanie. Toch heeft zich bij hem een heel klein beetje eilandgevoel ontwikkeld na het lezen van het proefschrift van Foskea van der Ven, *Een omstreden eiland* en het daarop volgende promotiefestijn op dit eiland. Ik bedoel Schiermonnikoog. Van der Ven beschrijft op nauwgezette wijze de drie grote processen die in het verleden ten aanzien van de eigendom van dit Friese eiland hebben gespeeld (waarvan met name het laatste van de graaf van

---

Bernstorff tegen de Nederlandse staat, die Schier aan de graaf had ontnomen op grond van het Besluit Vijandelijk Vermogen 1945, de meeste aandacht heeft getrokken). Behalve juridische finesses beschrijft zij vele andere Schier-wetenswaardigheden. Een leuk boek, zoals Jan Pen al in het kerstnummer van Vrij Nederland opmerkte.